

## STRESZCZENIE

Temat rozprawy: **Wpływ postępowania przygotowawczego po zdarzeniu komunikacyjnym na ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej**

Słowa kluczowe: zdarzenie komunikacyjne, postępowanie odszkodowawcze, postępowanie karne, udostępnianie akt, ugoda

Przedmiotem rozprawy jest wpływ postępowania przygotowawczego po zdarzeniu komunikacyjnym na ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej. Po zaistnieniu zdarzenia drogowego, którego skutkiem jest zniszczone mienie lub uszkodzenie ciała, osoba poszkodowana może wystąpić o odszkodowanie do ubezpieczyciela, który wszczyna przedsądowe postępowanie odszkodowawcze. Ma ono na celu ustalenie wysokości należnego odszkodowania oraz zakresu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za zdarzenie. Termin na wydanie decyzji wynosi 30 dni. Gdy zdarzenie drogowe jest przestępstwem albo wykroczeniem, organy ścigania podejmują czynności wyjaśniające. Wszczynane jest śledztwo albo dochodzenie. Ustawowy termin na przeprowadzenie śledztwa wynosi 3 miesiące i może być przedłużany. Zakład ubezpieczeń w celu ustalenia swojej odpowiedzialności może występować o akta z postępowania przygotowawczego. Praktyka wskazuje, że dochodzi do nieprawidłowości polegających na odmiennych ustaleniach w ramach postępowania odszkodowawczego i karnego.

Cele rozprawy określono w taki sposób, aby możliwe było zbadanie przyczyn powstawania rozbieżnych ustaleń w postępowaniu odszkodowawczym i karnym. Konieczne było ustalenie zakresu dostępu ubezpieczyciela do materiałów postępowania przygotowawczego oraz uprawnień do jego interpretacji. Sformułowano sześć hipotez, które dotyczą udostępniania i wykorzystywania materiału dowodowego z postępowania karnego przez zakład ubezpieczeń, obowiązków informacyjnych ubezpieczyciela w stosunku do osoby poszkodowanej oraz funkcjonowania umów ugodowych odmiennie określających stan faktyczny od prawomocnych orzeczeń karnych.

Rozprawę podzielono na cztery rozdziały. W pierwszym przybliżono regulacje prawne dotyczące postępowań prowadzonych po zdarzeniu drogowym. W pierwszej kolejności zostały przytoczone przepisy prawa karnego dotyczące

działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych. W drugiej części rozdziału opisano regulacje prawa cywilnego oraz komentarze specjalistów i wytyczne dotyczące przedsądowego postępowania odszkodowawczego przed ubezpieczycielem.

W drugim rozdziale dokonano analizy materiału badawczego. Przedstawione zostały kryteria, według których należało wybrać materiał, aby pozwolił na zbadanie omawianego zjawiska oraz odpowiedź na pytania problemowe. Spośród 448 spraw odszkodowawczych wybrano 132, które dotyczyły zdarzeń drogowych, i w których uczestniczyły organy ścigania. Na materiał badawczy składają się sprawy prowadzone przez osiemnastu ubezpieczycieli działających na polskim rynku i należy go uznać za reprezentatywny. Sformułowane zostały dodatkowe kryteria pozwalające na wyszczególnienie spraw, w których pojawiło się ryzyko powstania odmiennych ustaleń w postępowaniu odszkodowawczym od poczynionych w postępowaniu karnym. Najważniejszym kryterium jest etap postępowania karnego, na którym likwidator wydaje decyzję odszkodowawczą. Wydanie jej w toku trwającego postępowania karnego kwalifikuje daną sprawę jako stwarzającą ryzyko odmiennych ustaleń. Ponadto w rozdziale drugim zawarto statystyczne zestawienie wypadków drogowych w Polsce w 2017 r., aby zobrazować skalę omawianego problemu – ponad 460 tysięcy wypadków i kolizji drogowych. Następnie dokonano statystycznego zestawienia wyników badań odnoszących się do przedstawionych wcześniej kryteriów, przeprowadzonych na grupie 132 spraw. W 53 sprawach zaistniało ryzyko odmiennych ustaleń w postępowaniu odszkodowawczym od poczynionych w postępowaniu karnym. Stanowi to 40% ogółu.

W rozdziale trzecim opisano każde z 53 postępowań. Wskazano w nich na cechy postępowania, okoliczności zdarzenia oraz przebieg postępowania odszkodowawczego w danym przypadku.

Rozdział czwarty został podzielony na dwie części. W pierwszej dokonano weryfikacji hipotez badawczych w odniesieniu do przytoczonych przepisów prawa oraz przeprowadzonych badań. Zakład ubezpieczeń w toku przedsądowego postępowania odszkodowawczego może dokonywać swobodnej interpretacji materiału dowodowego udostępnianego mu przez Policję. Nie zostało to uregulowane. Organy ścigania nie mogą dokonywać oceny materiałów w odniesieniu do kwestii odpowiedzialności odszkodowawczej. Dostęp do materiałów jest możliwy na każdym etapie postępowania, a likwidator tylko w wyjątkowych okolicznościach

może wstrzymać się z wydaniem decyzji do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego. Nie musi upewniać się, że stan sprawy karnej jest znany osobie uprawnionej. Nie udostępnia jej posiadanych akt karnych jeśli nie zostanie złożony stosowny wniosek. W przestrzeni prawnej funkcjonują umowy ubezpieczeniowe określające stan faktyczny odmiennie od prawomocnych ustaleń organów ścigania. W przypadku ujawnienia rozbieżności umowa ugodowa dalej pozostaje w mocy. W drugiej części czwartego rozdziału Autor sformułował propozycję uregulowania zasad oceny materiałów z postępowania karnego. Dzięki szerokiemu materiałowi badawczemu możliwe było jej przedstawienie. W świetle przeprowadzonych badań najlepszym rozwiązaniem pozwalającym na zniwelowanie ryzyka występowania odmiennych ustaleń w postępowaniu odszkodowawczym i karnym wydaje się być stworzenie ogólnopolskiej metodyki wykorzystywania przez zakłady ubezpieczeń materiałów udostępnianych im w toku postępowania karnego. Określałaby ona jednolity sposób wykorzystywania przez ubezpieczyciela akt z postępowania karnego, zobowiązywała zakład ubezpieczeń do bieżącego uzupełniania akt szkody o akta karne oraz wskazywała na obowiązek informacyjny w stosunku do klienta i zasady udostępniania mu posiadanych akt z postępowania karnego. Przeprowadzenie tak szerokiego projektu mogłoby być możliwe w ramach Polskiej Izby Ubezpieczeń zrzeszającej wszystkie zakłady ubezpieczeń w Polsce posiadające w swojej ofercie ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Z uwagi na zakres i charakter metodyki konieczne byłoby zaangażowanie w ten projekt Rzecznika Finansowego, Komisji Nadzoru Finansowego, Komendanta Głównego Policji oraz Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego.